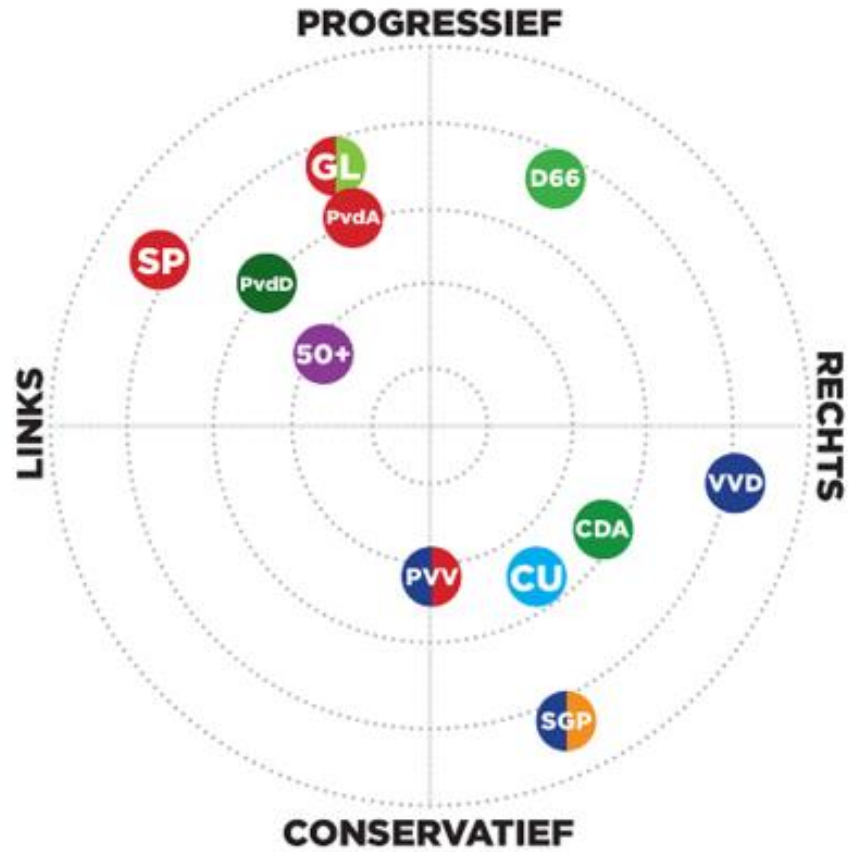

Onderzoekspaper Deel I

Opleidingsverschillen verklaren de politieke voorkeuren van stemmend Nederland

Laura Verhoeven (5605105)

Caia Walgien (6285104)

Werkgroep: 01

Docent: Sanne Boschman

Utrecht University

Introductie

In de volksmond is er vaak het idee dat voornamelijk lager opgeleide Nederlanders politiek rechts zijn. Uit een onderzoek dat gedaan werd door Bovens & Wille (2011) komt naar voren dat hoger opgeleiden meer open staan voor de multiculturele samenleving in Nederland en ook meer open staan voor asielzoekers. Dit uitte zich ook in het stemgedrag bij de verkiezingen van 2010, waarbij de lager opgeleiden veel rechtser stemden, op partijen als de PVV. Om te kunnen onderzoeken of het klopt of de politieke voorkeur van lager opgeleiden ook daadwerkelijker rechtser zijn dan die van hoger opgeleiden is er een onderscheid gemaakt op basis van het opleidingsniveau van de participanten, waarbij er twee groepen werden gecreëerd: een lager opgeleiden groep en een hoger opgeleiden groep. Bij deze twee groepen werd daarna hun politieke oriëntatie onderzocht.

De onderzoeksvraag in dit paper luidt als volgt: Zijn lager opgeleiden vaker extreem politiek rechts dan hoger opgeleiden? Hierbij wordt voornamelijk gefocust op de politieke voorkeur, zien lager opgeleiden zich ook meer als behorende tot de rechtse groep en wordt er niet zozeer gefocust op welke politieke partij de lager opgeleiden zouden stemmen.

Volgens Bovens & Wille (2011) wordt er door de politici voornamelijk gefocust op de hoger opgeleiden. De lager opgeleiden worden door de politici vaker weggezet als een klasse die bijvoorbeeld racistisch is en minder open staat voor de multiculturele samenleving. Populistische partijen kwamen hierdoor steeds meer aan het licht bij lager opgeleiden, want die spreken lager opgeleiden meer aan en richten zich niet alleen maar tot de hoger opgeleiden. Dit kan verklaren dat lager opgeleiden meer stemmen op die voornamelijk rechtse partijen. De maatschappelijke relevantie van deze vraag zit in het feit dat politici zich wellicht meer zullen gaan focussen op zowel de hoog- als de laagopgeleiden. Met het antwoord op deze vraag kan er worden laten zien of het idee dat lager opgeleiden eerder door populaire rechtse uitspraken meegesleept worden wel degelijk klopt en kan er op basis hiervan een betere politieke campagne gevoerd worden bij zowel de rechtse als de linkse partijen, voor zowel de hoger- als de lager opgeleide Nederlanders. Door te kijken of de politieke voorkeur van de lager opgeleiden ook voornamelijk rechts is, kan er een uitspraak worden gedaan of het feit dat lager opgeleiden veelal op rechtse partijen stemmen komt door hun politieke voorkeur of door de populistische uitspraken van deze rechtse partijen.

Daarnaast is het antwoord op deze onderzoeksvraag ook voor de wetenschap van belang, aangezien er wel veel onderzoek is gedaan naar de invloed van opleidingsniveau op politieke participatie maar nog niet zoveel naar de voorkeur van mensen. Vandaar dat er in dit onderzoekspaper meer de focus gelegd wordt op de politieke voorkeur, als in rechts of links georiënteerd, van lager en hoger opgeleiden.

Theorie en Hypothesen

In een onderzoek van Bobo & Licari (1989) werd de relatie tussen tolerantie en educatie onderzocht met behulp van een survey van 15 vragen over de vrijheid van meningsuiting bij verschillende religieuze of maatschappelijke groepen. Zo werden er bijvoorbeeld vragen gesteld over homoseksuelen, atheïsten, communisten en racisten. Een van hun hypothesen, die in het onderzoek ondersteund werd, was dat er een positieve relatie tussen deze twee begrippen zou worden gevonden, bij een hoger opleidingsniveau, bestaat er ook een hogere tolerantie. Bij dit onderzoek werd er gekeken naar tolerantie, een concept die vooral ook een rol speelt bij politieke partijen. Op basis van dit onderzoek zou je dus een vergelijking kunnen maken dat een lager opleidingsniveau een verband heeft met een lagere tolerantie. Er zou daarnaast ook gesteld kunnen worden dat bij uitspraken van de rechtse populistische partijen, zoals de PVV of Forum voor Democratie, tolerantie met betrekking tot andere culturen wat meer op de achtergrond staat.

Volgens Bovens & Wille (2010) is al langer bekend dat hoger opgeleiden meer betrokken zijn met de politiek dan lager opgeleiden. En wat ook blijkt is dat dit soort opleidingsverschillen gelden waar het gaat om wantrouwen in de politiek. Dit komt omdat laagopgeleiden op veel vlakken anders denken dan hoger opgeleiden. Zo zijn hoger opgeleiden vaker positief tegenover open grenzen, andere culturen en het toelaten van migranten, terwijl lager opgeleiden tegengestelde opvattingen hebben (van der Waal, Koster en van Noord, 2017). Op basis van deze twee onderzoeken wordt er in dit paper verwacht dat lager opgeleiden naast dat ze vaker op rechtse partijen stemmen ook een meer rechtse politieke voorkeur hebben dan hoger opgeleiden.

Data en Methodes

Voor dit paper wordt er gebruik gemaakt van de NELLS data. De NELLS data zijn bestaande gegevens verzameld door middel van een survey. De data focust zich op de drie hoofdthema's in de sociologie, namelijk sociale cohesie, cultuur en sociale ongelijkheid. Het onderzoek is een

langdurig onderzoek met drie verschillende fases elke drie jaar. Er is gebruik gemaakt van face-to-face interviews, maar de survey is ook afgenomen via het internet. Het gaat om een large-scale survey met rond de 5000 respondenten in de eerste fase.

Er is gebruik gemaakt van een two-stage gestratificeerde steekproef. De eerste fase was een quasi-random selectie van 35 gemeenten en de tweede fase was een random selectie van de populatie uit de gemeenten gebaseerd op leeftijd en land van herkomst van de respondent en zijn of haar ouders. In deze steekproef waren Turkse en Marokkaanse Nederlanders oversampled om zo een goed representatief beeld te krijgen. De gemeenten waren verdeeld in drie regio's en vier maten van urbanisatie, namelijk erg sterk, sterk, gemiddeld en helemaal niet verstedelijkt. Ook hier was er sprake van oververtegenwoordiging, namelijk in het westen waar de grote steden zich bevinden aangezien hier meer Marokkanen en Turken wonen.

Om een indeling van politieke partijen in Nederland te maken worden vaak de termen 'links' en 'rechts' gebruikt. Over het algemeen zijn linkse partijen meer voor een grotere rol van de overheid, terwijl rechtse partijen dit zoveel mogelijk willen beperken. Voor de variabele 'politieke oriëntatie' wordt naar vraag E1 gekeken, waarbij de respondenten zelf kunnen aangeven of ze hun politieke opvattingen meer links of rechts zouden plaatsen. Waarbij 0 helemaal links en 10 helemaal rechts is.

Bij opleidingsniveau wordt er gekeken naar de hoogste behaalde opleiding van een respondent. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen hoog- en laag opgeleiden. Voor deze variabele wordt vraag A23a gebruikt. Hierbij gelden geen opleiding, lagere school, lbo, mavo, havo, vwo/gymnasium, mbo-kort, mbo tussen/lang en buitenlandse opleiding laag/ middelbaar onderwijs als laag opgeleid. Onder hoog opgeleid vallen hbo, universiteit (bachelor), universiteit (master, doctoraal), promotietraject en buitenlandse opleiding hoger onderwijs.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden wordt gebruik gemaakt van een meervoudig regressiemodel. Deze methode past het best bij het onderzoek omdat we niet alleen willen kijken of er een verband is tussen opleidingsniveau en politieke voorkeur, maar we willen ook weten of opleidingsniveau de politieke voorkeur beïnvloed. Mocht dit het geval zijn, dan wordt er daarna gekeken of er niet andere variabelen zijn die dit effect beïnvloeden.

Literatuur

Bobo, L., & Licari, F. (1989). Education and Political Tolerance: Testing the Effects of Cognitive Sophistication and Target Group Affect. *The Public Opinion Quarterly*, 53(3), 285-308. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/2749123>.

Bovens, M. & Wille, A. (2011). Populisme en de kloof tussen hoger en lager opgeleiden. *Christen Democratische Verkenningen*, 87-94.

Bovens, M. & Wille, A. (2010). The education gap in participation and its political consequences. *University Utrecht, Utrecht 2010* (pp. 393-422).

Van der Waal, J., de Koster, W. & van Noord, J. (2017). Opleidingsverschillen in maatschappelijk onbehagen en wantrouwen in de politiek in Nederland, 1970-2012. *Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Den Haag 2017* (pp. 199–232).